

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1908 dec. 19.

Jelen vannak: *Fináczy Ernő* dr. elnöklése mellett Gyulai Ágost, Havass Gyula, Havass Irma, Imre Sándor, Kármán Mór, Kelemen Ignác, Kemény Ferenc, Kisparti János, Kornis Gyula, Körösi Sándor, Kovács János, Miklós Elemér, Nagy László, Pruzsinszky János, Somogyi Géza, Székely György, Quint J., Trájtler Károly, utóbbi mint jegyző. Ezeken kívül igen nagy számban vendégek, közöttük a Ludovika katonai Akadémia több tanártisztje.

I. Elnök az ülést megnyitja s felkéri *Kemény Ferenc* r. tagot felolvasásának megtartására.

II. *Kemény Ferenc*: »*Modern iskolaügyi áramlatok*» című értekezését olvassa föl.

A bevezetésben az előadó utal arra, hogy ezen gyűjtőcím alá több olyan mozgalmat foglalt, melyek bár nem újak, ma mind a külföldön, mind nálunk ismét felette időszerűek és beható gondoskodás tárgyai. »*Katonai nevelés az iskolában*» cím alatt részletesen és visszamenőleg ismerteti azokat a törekvéseket, melyek a katonai elemet mind nagyobb mértékben igyekeznek bevinni a polgári (civil) iskolákba. Ő maga nem ellenzi a katonai nevelést mindaddig, míg az a férfias s az életben is jól értékesíthető erények fejlődését előmozdítja, de állást foglal a katonai szellemnek az ifjúságba való tervszerű, mondhatni erőszakos beajtása ellen, az iskolában űzött azon hivatásos »katonai-nevelés» ellen, mely annak nevelő feladatát és rendjét megbontja. Erősen kikel az iskolában űzött *céllövés* ellen, melyet a testi nevelés cégére alatt igyekeznek oda becsempészni, jóllehet azzal vajmi laza összefüggésben áll s ezen gyakorlatokat az iskolában pædagogiai, élettani és általános emberi szempontból elítéli. Felolvasásának második részében »*Elmélkedések a katonai oktatásügy reformjáról*» az előadó előrebocsátva ennek a témának pædagogiai jogosultságát és kellő világításba helyezve mindkét: civil és katonai iskola sajátos rendeltetését, utal azokra a régebbi s mostanság mind gyakrabban felmerülő törekvésekre, melyek e két rendbeli oktatást egymáshoz közelebb hozni

igyekeznek. Hivatkozással egy már 20 év előtt megjelent és egy katonai reáliskolában szerzett tapasztalatok alapján megírt füzetére; maga is legmelegebben üdvözi a katonai és polgári kultúra és tanügy tervezett fuzióját, melytől sokat vár mindkét fél javára. Átterve a honvédségi nevelő- és képzőintézeteknek és a tisztitanárok tervszerűbb előkészítésének folyamatban levő reformjára, megvizsgálja, hol és mennyiben lehetne ezt a közeledést és kapcsolatot létrehozni, miközben utal a nehézségekre és az elhárítandó veszélyekre.

Az idő előhaladottságára való tekintettel az előadó kénytelen volt felolvasásának utolsó «*Nemzetközi közoktatásügy*» c. részét egy későbbi alkalomra halasztani. Ebben azt a nálunk is napirenden levő mozgalmat fogja ismertetni, mely a művelt nemzeteket egymáshoz közelebb hozni és függő tanügyi problémákat együttes közreműködés révén igyekszik dűlőre vinni.

A kérdéshez szólnak:

Elnök a Társaság érzelmeit tolmácsolja, amikor felolvasónak érdekes előadásaért köszönetet mond. Azok a kérdések, amelyeket az előadó fölvetett elvi tekintetben igen fontosak s pædagogiai szempontból beható megvilágítást minálunk még alig nyertek. Nagyon érdemes velök foglalkozni. Egyébiránt a katonai jellegű iskolai tornagyakorlatokat hazánkban törvényes intézkedések írják elő; hogy a középiskolai katonai kiképzés a valóságban miképen oldassék meg s a kiképzés keretébe milyen katonai gyakorlatok vonassanak be, bővebb megfontolásra szorul. Felhívja a Társaságot a hozzászólásra.

Kármán Mór egészen mást várt az előadótól, amikor modern iskolaügyi áramlatokról ígért előadást tartani. A tárgy, amelyet megpendít, régi s témájának nagy multja van. Modern áramlatnak tartja pl. amit egy hónappal ezelőtt az oxfordi egyetem tanárai maguk között elhatároztak, amikor a munkástestületek vezetőivel karöltve olyan mozgalmat indítottak meg, melynek célja a nemzet minden egyes tagját a műveltség bizonyos fokában részeltetni. A testnevelés kérdései az újkorban a XVI. századba nyúlnak vissza. Angliában Roges Asham Schole masterje és Toxophitusa a szellemi és testi nevelés értékeléséről tanuskodik. Az orvosok túlmennek a célon, amikor megkívánják, hogy a mi testünk engedelmes szolgája legyen a lelkünknek s mintha a testi nevelés csakis egészségi szempontból gyakorlandó. A testnevelés ne csak anatómiai alapokra helyezkedjék. Nem látja be, miért ne lehetne összeköttetésbe hozni olyan célokkal is, amelyek segítségével az ifjút a haza védelmére is képessé tegye. Hivatkozik Arany Jánosra, aki békében és háborúban egyaránt embert keres az emberben. Test és lélek együtt képezi az ember lényét. Tanulságos adatokat sorol fel az angol életből s elmondja, hogy az

angol nép természetében rejlik a különféle sportok iránt való rendkívüli előszeretete. Tény az, ha létezik valami, amivel a könyvek túltengését meg kellene szorítani, a tornatanítás kibővítésével lehetne ezt megcselekedni.

Nagy László ellentétben Kármán nézeteivel kijelenti, hogy az előadó által fölvetett kérdés igenis modern kérdés. Mint volt katonatiszt élénken érzi szükségét annak, hogy a katonatiszti és polgári tanárok együttnevelése valová válják. A társadalom egységének megoldása ennek a kérdésnek megoldásától függ. A katonai iskolák tanárainak külön kiképzésére szükség nincsen; ez csak a társadalom túlságos széttagolására vezet; kell, hogy a katonaságot is ugyanaz a szellem vezesse. A testi erő és ügyesség mibenlétének a kérdésében másként vélekedik, mint az előadó. Ő nem annyira külső dolgokra helyezi a súlyt, mint inkább arra, hogy a testi neveléssel az ifjút képessé tegyünk önbizalmának erősítésére és bizonyos jellemzősége megadására. Kívánja, hogy az ifjút vívással, cëllövèssel, úszással, csónakázással stb. képessé tegyünk — még katonai szempontból is — arra, hogy bármiféle veszély között tudja magát fõntartani. Ezeknek azonban nemcsak katonáéknál, de a polgári életben is hasznát veszik.

Elõadó Kármán felszólalására megjegyzi, hogy előadásával nem merítette ki a kérdést, mert épen felolvasásának harmadik része — melyet az időre való tekintetből hagyott ki — mutatta volna meg legjobban, hogy igazán modern kérdést iparkodott szõnyegre vetni. Nagy László felszólalására vonatkozólag kijelenti, hogy a mai iskolai rendszernek megbolygatása a közkeletű felfogással is ellenkezik, s előadásával nem akart egyebet, mint kidomborítani mindazt, amit a katonai nevelés szempontjából az új kor megkíván.

Elnök megjegyzi, hogy ennek a kérdésnek nagy háttere van s egy ülés keretében ki nem meríthető annál is inkább, mert az előadó nem olvasta fel értekezését egész terjedelmében s csak kisebb része vált ismeretessé előttünk. Mivel a kérdéshez további hozzászóló nem jelentkezett, s az idő annyira előrehaladt, hogy a napirendre tűzött második előadásra sor nem kerülhetett, az ülést bezárja.